

AMBACHTSPROMOTIE: HET SUCCES VAN DE KLEINSCHALIGHEID

Melle Wachtmeester

AKZO, Philips, Koninklijke Scholten Honig. Dat waren de namen die zekerheid boden.

Had je daar een baan, dan zat je gebeiteld en minstens net zo safe als in een betrekking bij de overheid.

Zo gold het tenminste voor velen in Oost-Groningen, een gebied dat al decennia lang weet wat werkloosheid is. Je werd benijd, als je bij zulke bedrijven je brood verdiende en niet je werk had in de ongewisse konfektie of in de wisselvallige karton-industrie.

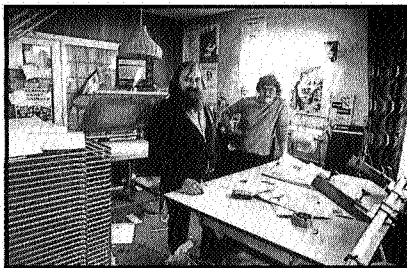
Maar internationale recessie trekt zich van namen niets aan - Shakespeare wist dat al vóór de olie-krisis van 1973. Beleggers en investeerders vinden probleemgebieden alleen maar interessant als hun plannen met forse premies worden besprekend en de arbeidskrachten goedkoop en voor het oprapen zijn.

De dochters van AKZO zijn mager geworden in het Noorden, de Koninklijke Scholten bestaat al niet meer en als Philips in het nieuws is, gaat het meestal over sanering en inkrimping. Ook een klinkende naam kan een zeepbel worden.

Bestuurders, of wat daar voor doorgaat, zagen dat. Onmachtig en allengs wanhopig. Brandbrieven aan koncern-direkties en kabinetten haalden even weinig uit als massale protest-demonstraties. Het tij leek niet te keren, de droom was al voorbij.

Hoe hard hadden ze niet gelopen, stuk voor stuk, achter al die grote namen aan, in de weer voor de eigen gemeente, maar de incidenteel binnengehaalde zoden brachten geen enkele dijk op delta-hoogte tegen de steeds hoger wordende vloed van massa-ontslagen.

Uit onmacht werd iets nieuws geboren. Het nieuwe toverwoord werd: ambachtspromotie.

Be Wever en Be Huizinga hebben een zeefdrukkerijtje opgezet in Veendan

Wie zei het als eerste? Was dat burgemeester Beckeringh van Rhijn van Stadskanaal of was het iemand anders? Hij sjouwde in elk geval met een bus vol plaatsgenoten beuzen af, waar mens- en milieu-vriendelijke ondernemingen zich presenteerden.

Het was een probeersel, dat aanvankelijk schamperlachend werd begroet en zelf wist de man eigenlijk ook niet wat hij had losgemaakt. Voortdurend zei hij: *'Misschien is het wel luchtfietsrij, misschien levert het niets op, er zijn nog nauwelijks ervaringen op dit terrein, wat dat betreft is het een sprong in het duister'*. Maar hij zei ook: *'Al zouden we maar een tiental mensen aan werk helpen, dan al is het de moeite waard'*.

De Streekraad Oost-Groningen ging zich ervoor interesseren en ook de Kamer van Koophandel in dat gebied; het Ministerie van Economische Zaken zette ambachtspromotoren aan het werk, werkgeversorganisaties begonnen - zij het met een bredere opzet voor een groter gebied - acties als *'Word je eigen werkgever'*, provincie en Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij zagen het belang in van zogenaamde broedstoofplaatsen: centra waar kleine, nieuwe bedrijfjes de beschutten-de hand van management-adviezen, goed-

koop onderdak, gezamenlijke administratie en dergelijke zouden kunnen vinden, tot ze sterk genoeg zijn om op eigen benen te staan. Zeer onlangs nog besloot de Rotary-club Appingedam-Delfzijl op haar manier een bijdrage te leveren: ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum zal onderzocht worden welke (kleinschalige) bedrijvigheid in het Eemsmondgebied ontbreekt, waarvoor toch markt mogelijkheden moeten zijn.

Witte vlekken onderzoek

Terug naar het Oostgroningse. In september 1980 werd een werkgroep gevormd, die eerst op zoek ging naar zogenaamde 'witte vlekken'. Nog geen jaar later waren 16 ambachtelijke bedrijfjes van de grond getild, die werk boden aan 23 man. Met een zestigtal gegadigden liepen nog serieuze contacten. Wekelijks neemt het aantal nieuwe bedrijfjes nog toe. Vooral in 1982 wordt de grote oogst verwacht. Reden voor de Streekraad om te proberen een extra werkkraacht aan te trekken die zich speciaal met ambachtspromotie kan bezig houden.

De nieuwe bedrijfjes zijn zeer gevarieerd. In een leegstaande hal van Philips in Stadskanaal begonnen twee ex-werknemers van het concern een eigen nering. De één maakt van afvalmateriaal haardblokken, de ander produceert onderdelen voor windmolens en rolstoelen. Er kwam een siersmederij van de grond, een zeefdrukkerij, weer een ander legde zich toe op het geven van ambachtelijke cursussen en nog een ander begon een tapijt-reinigingsbedrijf.

Zoals Romke Vlas uit Stadskanaal.

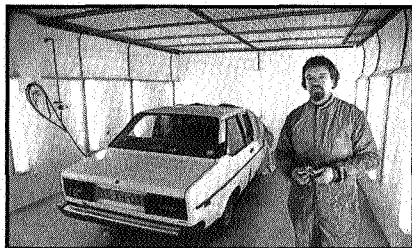
Als gehandicapte probeerde hij eerst een zeer bescheiden transportbedrijfje, maar liep vast op een wirwar van regelingen en voorschriften. Bovendien zijn banken vaak niet zo happig om geld in dit soort avonturen te

steken.

Romke kwam in contact met het ambachts-promotie-project en uit het witte vlekken-onderzoek bleek, dat in zijn omgeving behoefte was aan een tapijt-reinigingsbedrijf. Toen bleek het allemaal wel te kunnen. Economisch medewerker drs. Koos Spanjer van de Streekraad Oost-Groningen verklaart het succes van de ambachtspromotie als volgt: *'Ik denk dat het komt, omdat veel mensen in de situatie zitten, dat ze weinig kans hebben in hun eigen baan. Ze willen wel wat, maar hebben nooit een duidelijke handreiking gekregen om zelf wat te beginnen. Dan lopen ze vaak vast op de hoeveelheid van instanties. Nu is er één centrale instantie. De mensen worden niet meer van het kastje naar de muur gestuurd. Ook zie je dat banken het witte vlekken-onderzoek zien als een marktonderzoek, dat hen wel aanspreekt. Men weet dat er mogelijkheden liggen en dat maakt de financiering minder moeilijk.'*

Oude Pekela bedrijvenpark

In het geheel van ambachtspromotie en stimulering van de kleine nijverheid neemt de gemeente Oude Pekela een aparte plaats in. In de ruimten van de voormalige Union-karton- en kartonnagefabriek groeide een bedrijvigheid, die nu al aan ongeveer honderd mensen werk biedt. Burgemeester Smidt schetst die ontwikkeling: *'Het is eigenlijk begonnen met een bedrijf voor industriële tapijten. Dat had belangstelling voor die fabriek, maar er was veel ruimte over. We hebben toen het bedrijf weten te bewegen toch de hele ruimte aan te kopen en zijn samen met dat bedrijf op zoek gegaan om dat verder in te vullen. Lopende die ontwikkeling bleek, dat het geheel als een soort bedrijvenpark ging functioneren. Die*

Ex-wao-er Jan Meijerhof heeft in Oude Pekela een autospuitbedrijf opgezet. De verfnevel in de kabine wordt via het rooster in de grond naar een schoorsteen gezogen waar de schadelijke bestanddelen worden opgevangen

naam hadden we er zelf niet voor bedacht maar in de praktijk bleek het gewoon zo te zijn'.

In die voormalige kartonfabriek zit nu een indrukwekkende reeks van bedrijfjes, zoals een groothandel voor afdichtingsmaterialen, een autospuitinrichting, een recycle-bedrijf, een meubelmakerij, een rioolreinigingsbedrijf, een productiebedrijf voor impregneermiddelen, een schildersbedrijf, een winterstalling en doe-het-zelf voor boten, een etaleur-dekorateur en een timmermansbedrijf.

Smidt over deze ontwikkeling: *'Ik denk dat het succes komt door onze formule, dat alles hier mag, maar niets hoeft. Men kan hier gebruik maken van een centrale boekhouding en van een centrale telefoniste. Maar wie het zelf kan, doet het zelf en hoeft ook geen bijdrage aan die voorzieningen te betalen. Belangrijk is natuurlijk ook dat de ruimte goedkoop is. We hebben er op een gegeven ogenblik wel over gedacht om te zaken wat te structureren en wat regels op te stellen, maar in de praktijk werkt dat niet. Je*

kunt veel beter die bedrijfjes onderling elkaar diensten laten toeleveren. Dat komt zonder die regels wel spontaan op gang'.

In Oude Pekela loopt dat zo goed, dat binnenkort het fabriekskomplex waarschijnlijk helemaal vol zal zijn.

Het geluk wil dat er nog twee stro-loodsen staan, die eigendom van de gemeente zijn. Smidt: *'We bekijken nog hoe we de zaak gaan doortrekken. Je kunt die loodsen geleidelijk aan opknappen en je kunt natuurlijk ook nieuwbouw plegen. Het belangrijkste punt is, dat je gunstige kondities hebt voor starters, beginnende bedrijfjes dus. Verplichte diensten waarvoor een bijdrage moet worden geleverd of een nieuwbouwruijme waar de kop van de kosten niet af is, vormen dan meestal een bottleneck'.*

Garantiefonds

Ook al zijn de cijfers van hen die werk vinden in de kleinschalige bedrijvigheid en in de ambachtelijke sfeer in Oost-Groningen nog niet echt sensationeel, duidelijk is wel, dat er een ontwikkeling in gang is gezet, die perspectief biedt.

Dat wordt nog eens ondersteund door de toenemende roep om een garantiefonds voor beginnende bedrijfjes, een fonds waaruit de aanloopkosten kunnen worden gedekt. Voor het werkgelegenheidsplan van de Minister van Sociale Zaken misschien een aardige suggestie.

Wat de benodigde ruimte betreft, waarin die bedrijvigheid zich moet afspelen, kan Oost-Groningen nog wel even vooruit. Karton, konfektie, maar ook de bedrijven met de klinkende namen van weleer hebben genoeg lege panden achtergelaten....